

Plan van Aanpak 2020-2021

‘Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho’

Samenwerkingsverband 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'

Aandacht voor aansluiting in het onderwijs van vo en ho levert winst op voor zowel het middelbaar als het hoger onderwijs. Voor het vo levert de investering een betere voorbereiding op het ho en een goede investering in het eigen onderwijs op. Andersom geldt dat ook voor het ho, dat beter kan aansluiten op het toeleverend onderwijs. We zijn er trots op dat bijna alle regionale scholen, de Rotterdamse hbo-instellingen (Codarts, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam en Thomas More Hogeschool) en Erasmus Universiteit Rotterdam het belang van samenwerking inzien en een convenant hebben getekend. Vanuit een gedeelde visie op aansluiting vo-ho werken we met een professionele organisatie en werkgroepen samen aan het ontwikkelen en implementeren van instrumenten, activiteiten en producten om de overstap te vergemakkelijken:

“Onze school/opleiding ziet het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het vo en ho om leerlingen/studenten dusdanig op te leiden en te begeleiden dat ze in staat zijn succesvol te zijn in het vervolgonderwijs en uiteindelijk op de arbeidsmarkt. We bereiden de leerlingen in het vo goed voor op de overstap naar het ho en in het ho sluiten we goed aan op het vo voor een soepele overgang. Dat doen we door structureel aandacht te besteden aan de aansluitingspijlers: loopbaanontwikkeling en -begeleiding, vaardigheden en vakinhoudelijke aansluiting en aan monitoring van studiesucces. Hierbij is kennisdeling en samenwerking tussen het vo en ho waardevol en noodzakelijk ter verbetering van de wederzijdse invulling van het onderwijs.”

Tijdens de Schoolleiders/managersbijeenkomst van 15 september hebben bestuurders van Rotterdamse instellingen hun [visie en ambities](#) ten aanzien van aansluiting vo-ho uitgesproken.

Voor meer informatie over het samenwerkingsverband vo-ho of de producten die opgeleverd zijn, kunt u kijken op de website van het samenwerkingsverband vo-ho: www.aansluiting-vo-ho.nl. Heeft u vragen naar aanleiding van dit document of 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'? Dan kunt u contact opnemen met de programmaleiders: Carla Spek: c.a.spek@hr.nl of Ellis Wertenbroek: e.j.m.wertenbroek@hr.nl.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Vanuit het samenwerkingsverband	6
3. Vanuit de werkgroepen	8
3a Doorstroomcijfers.....	8
3b LOB	8
3c Ho-vaardigheden	11
3d Wiskunde.....	13
3e Economie	15
3f Nederlands/communicatie	16
4. Programmaorganisatie	18
Stuurgroep.....	18
Programmaleiding	18
Adviesgroep.....	18
Programmateam	18
Werkgroepcoördinatoren	19
Werkgroepen.....	19
Betrokkenen werkgroepen.....	19
Aansluitingscontactpersonen vo en ho	21

Voorwoord

Toen de eerste coronagolf in maart aanbrak, konden weinigen vermoeden dat deze pandemie het land en onderwijs zo lang in haar greep zou houden. Verbazingwekkend hoe snel hybride lesgeven en online vergaderen geïntegreerd zijn in het dagelijkse leven van docent en leerling/student. Maar de uitdagingen voor het onderwijs zijn groot. Het verbeteren van de aansluiting vo-ho hebben we de afgelopen jaren in de Rotterdamse regio voortvarend opgepakt binnen het samenwerkingsverband. In tijden van corona is een soepele overgang tussen de onderwijssectoren misschien wel belangrijker dan ooit. De student moet zeker niet het [kind van de rekening](#) worden.

Voor u ligt het plan van aanpak voor 2020-2021 van 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'. Hierin beschrijven we wat de plannen en acties zijn voor het komende jaar en de consequenties hiervan voor de programmaorganisatie en begroting. Ook dit schooljaar werken we met veel ambitie samen aan het verbeteren van de aansluiting vo-ho op de thema's Loopbaanontwikkeling en begeleiding (LOB), ho-vaardigheden en vakinhoudelijke aansluiting. Daarnaast blijft het van belang om te beschikken over adequate informatie over het studiesucces van leerlingen/studenten.

Rotterdam, november 2020

Programmteam 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho':

Emiel Akkermans en Jorian Waleson, doorstroomcijfers

Renske Krijger-den Hartog en Rowan Huijgen, LOB

Adrie Oosterom, Rowan Huijgen, Herma Verbeij, Marianne den Hertog en Ellis Wertenbroek, ho-vaardigheden

Mariska Oudwater, vakinhoudelijke aansluiting (bedrijfs)economie

Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde

Carla Spek, Taalontwikkeldend lesgeven (TOL) en programmaleider

Ellis Wertenbroek, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie en programmaleider

1. Inleiding

Het samenwerkingsverband vo-ho is het Rotterdamse antwoord op de vraag hoe je de overstap van havo en vwo naar hbo en wo kunt verbeteren. Nog te veel leerlingen zijn niet succesvol in deze doorstroom en vallen uit of switchen van opleiding. Hierdoor gaat talent verloren en wordt het potentieel van de jongeren uit de regio niet volledig benut. De aanleiding voor 54 middelbare scholen, de Rotterdamse hbo-instellingen (Codarts, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam, Thomas More Hogeschool) en Erasmus Universiteit Rotterdam om een convenant te tekenen met daarin afspraken over regionale afstemming en samenwerking. Het doel van het samenwerkingsverband is duidelijk: samen willen we het studiesucces van studenten in het hoger onderwijs vergroten en de uitval verminderen door leerlingen goed voor te bereiden op deze overstap en het onderwijs en de begeleiding in de propedeuse goed af te stemmen op de binnenkomende student.

We richten ons op drie thema's, die met elkaar de pijlers vormen voor een goede aansluiting tussen vo en ho: het kiezen (loopbaanontwikkeling en -begeleiding), het kunnen (ho-vaardigheden), het kennen (vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie, wiskunde en (bedrijfs)economie). Daarnaast is het van belang om te beschikken over adequate informatie over het studiesucces van leerlingen/studenten om betekenis te kunnen geven aan de instroom-, uitval- en doorstroomcijfers in het ho. Een vierde aandachtsgebied binnen het samenwerkingsverband is daarom de monitoring, evaluatie en analyse van de doorstroom.

Het Plan van Aanpak bevat doelstellingen voor 2020-2021 die voortvloeien uit de ambities, kritische succesfactoren (KSF's) en kritische prestatie-indicatoren (KPI's) 2022, zoals opgenomen in de [Eindrapportage 2019-2020](#). We doen er natuurlijk alles aan om zaken gerealiseerd te krijgen volgens plan en planning, maar zullen dit jaar weer te maken krijgen met een weerbarstige realiteit waarvan we de consequenties nu nog niet kunnen voorzien. Waarschijnlijk zullen sommige activiteiten minder snel kunnen worden gerealiseerd of moeten worden uitgesteld. Juist nu moeten we blijven investeren in het samenwerkingsverband en de kennis die er op het gebied van aansluitingsvraagstukken is binnen het regionale netwerk inzetten. De Schoolleiders/managersbijeenkomst van 15 september en de werkconferentie op 15 oktober konden in ieder geval doorgaan, weliswaar online. Voor een impressie van de middag: zie het [artikel](#) in Science Guide.

2. Vanuit het samenwerkingsverband

In dit hoofdstuk volgt een korte terugblik op 2019-2020, de ambities voor 2022 en de doelstellingen voor 2020-2021 voor het samenwerkingsverband vo-ho.

Korte terugblik 2019-2020

Het afgelopen jaar hebben we het eerste lustrum van het Samenwerkingsverband 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho' gevierd. In die vijf jaar, na de ondertekening van de intentieverklaring vo-ho, zijn we uitgegroeid van een project tot een programma. De Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) is officieel partner geworden en daarmee wordt vo-hbo voortaan vo-ho. De EUR participeert in verschillende werkgroepen. Voor bestending van de aansluiting vo-ho in school-/jaarplannen is een visie op aansluiting vo-ho en de 'Vo-scan' ontwikkeld, van waaruit scholen en instellingen hun ambitie en acties kunnen formuleren en vormgeven. Het samenwerkingsverband en de werkgroepen hebben zelf ook ambities, KSF's en KPI's opgesteld voor de komende jaren. Deze zijn te vinden in de [Eindrapportage 2019-2020](#) van het samenwerkingsverband. In maart konden we elkaar nog fysiek ontmoeten tijdens de werkconferentie, maar snel daarna sloten de deuren. We hebben zoveel mogelijk geprobeerd de doelstellingen te behalen die afgesproken waren, maar door corona is er soms vertraging opgetreden, voor een alternatieve vorm gekozen of konden een enkele keer zaken niet doorgaan.

Ambities 2022

Tot 2022 zijn de volgende ambities voor het samenwerkingsverband vastgelegd: 1. Bestending van visie vo-ho en aansluitingsthema's binnen de scholen/opleidingen en verbinding aan school-/jaar-/werkplan; 2. Bewustwording van studiesucces oud-leerlingen in alle lagen van de vo-scholen en bewustwording belang aansluiting op toeleverend onderwijs in de propedeuse bij ho-opleidingen; 3. Grote betrokkenheid vanuit alle lagen van de scholen/opleidingen bij aansluiting vo-ho met de focus op de bovenbouw van het vo en de propedeuse van het ho; 4. Producten vanuit het samenwerkingsverband gestalte geven in de praktijk; 5. De leerling/student moet de verbinding vo-ho merken en 6. Zicht op studiesuccesfactoren door (eigen) onderzoek. Met het formuleren van kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren proberen we meer zicht te krijgen in welke bijdrage het samenwerkingsverband vo-ho heeft geleverd in het vergroten van studiesucces en het verminderen van uitval. Daarnaast willen we met (eigen) onderzoek grip krijgen op studiesuccesfactoren. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2020-2021

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Bij de schoolbezoeken wordt de 'Vo-scan' gebruikt om de scholen inzicht te geven hoe zij werken aan een betere aansluiting vo-ho, welke ambitie(s) zij hebben en welke interventies gewenst zijn. De zes thema's van de scan zijn: visie, LOB, ho-vaardigheden, Nederlands, economie en wiskunde. De doorstroomgegevens 'Terugkoppelingsrapportage	- De vo-scan wordt vanaf dit studiejaar ingevuld door betrokkenen van de bovenbouw (zoals teamleider, decaan, vaksectieleider). - Waar mogelijk wordt bij de interventie de verbinding met het ho aangebracht.	Bereidheid en belang inzien om de scan in te vullen.

oud-leerlingen' per school kunnen hierbij richtinggevend zijn.		
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Betrokkenheid vanuit alle lagen van de scholen/opleidingen bij aansluiting vo-ho wordt gestimuleerd met de focus op de bovenbouw van het vo en de propedeuse van het ho. Bekendheid activiteiten en producten van het samenwerkingsverband vergroten.	• Communicatie verder optimaliseren en professionaliseren o.a. door het initiëren van een LinkedIn-groep van het samenwerkingsverband, het publiceren van artikelen waarin aansluiting vo-ho centraal staat en (tussentijdse) nieuwsbrieven. • Herziening website samenwerkingsverband. • Continuering bijeenkomsten en conferenties, zo nodig in digitale vorm. • Behoeftetepeiling voor andere aansluitingsthema's door evaluatie en in overleggen.	• Professionele ondersteuning (techniek, redactie, vormgeving). • Steun vanuit stuurgroep.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Leerlingen en studenten worden betrokken bij de activiteiten en producten van het samenwerkingsverband.	• Om docenten uit vo en ho en de werkgroepen van het samenwerkingsverband te inspireren met hun aansluitingsverhaal worden leerlingen en studenten betrokken bij de ontwikkeling van producten (feedback geven en meeschrijven), het doen en de afname van onderzoek, de conferenties in het kader van het samenwerkingsverband en laten we ze interviewen.	• Aandacht voor eerstejaarsstudenten die te maken hebben gehad met ingrepen en maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van corona.

3. Vanuit de werkgroepen

In dit hoofdstuk volgt per thema een korte terugblik op 2019-2020, de ambities voor 2022 en de doelstellingen voor 2020-2021.

3a Doorstroomcijfers

Korte terugblik 2019-2020

Ook dit jaar is de doorstroommonitor geüpdate met actuele gegevens van Hogeschool Inholland, Thomas More Hogeschool en Hogeschool Inholland. Afstemming over toevoeging van de gegevens van de Erasmus Universiteit Rotterdam loopt. De doorstroommonitor is ingezet bij de gesprekken over de eindrapportage 2019-2020 van de programmaleiders met de afzonderlijke stuurgroepleden. Bij de werkconferenties is de doorstroommonitor ook onder de aandacht gebracht.

Ambities 2022

Deelnemende vo-scholen hebben het vervolgsucces van hun (oud-)leerlingen in beeld en koppelen de data uit de Rotterdamse doorstroommonitor aan hun visie op aansluiting en het plan van aanpak voor de eigen school. Vragen naar aanleiding van de doorstroommonitor zijn geïnventariseerd om mee te nemen bij vervolgonderzoek. Dit als aanknopingspunt om de dialoog over doorstroom en studiesucces op de school te blijven voeren. De doorstroomdata van de Erasmus Universiteit Rotterdam zijn toegevoegd aan de monitor. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2020-2021

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Onderzoek door studenten van de Master Management en Innovatie (MMI) naar de duurzaamheid van het samenwerkingsverband.	• Studenten MMI kiezen een relevant thema. • De uitvoering van het onderzoek vindt plaats in periode september tot en met januari.	• Studenten kunnen benodigde gegevens verzamelen.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Update doorstroommonitor, gebruik stimuleren en instrument kritisch bekijken.	• Mogelijkheid voor het toevoegen van de data van de EUR verkennen. • Verkennen alternatief voor de doorstroommonitor. • Programmateam brengt monitor en de uitnodiging tot dialoog bij de schoolbezoeken onder de aandacht.	• Gegevensstructuur is geschikt om gegevens EUR op te nemen.

3b LOB

Korte terugblik 2019-2020

Binnen het LOB-cv werden verbeteringen aangebracht, zo is in de vraagstelling hbo vervangen door ho en is het mogelijk om binnen een account meerdere LOB-cv's te maken. Daarnaast is de

database opgeschaald om aan de toenemende vraag te voldoen. Inmiddels is het LOB-cv bij Erasmus Universiteit Rotterdam opgenomen in de studiekeuzeworkshop. De mentortraining 'Studeren in het hoger onderwijs' is ontwikkeld, omgezet naar een digitale versie in verband met corona en uitgevoerd. Met verschillende partners (Gemeente Rotterdam, NPRZ, LOB-expertisepunt, Kansrijk doorstromen) is de samenwerking gezocht voor de invulling en het organiseren van de training 'Coachende vaardigheden in het loopbaangesprek' voor mentoren in het vo en mbo. Ter ondersteuning van de studiekeuzelessen hebben twintig vo-scholen aangegeven komend jaar te gaan werken met de Studie Oriëntatie Kit van Hogeschool Utrecht. Er is een aanzet gedaan voor de leerdoelenlijn LOB ter ondersteuning van de LOB-leerlijn.

Ambities 2022

Wij streven naar de optimalisatie van de inhoud van de LOB-lessen en -gesprekken gericht op de overgang van vo naar ho. Dit doen we door het aanbieden van LOB-workshops op onze conferenties en de ontwikkeling van mentortrainingen. Met de ontwikkelde leerdoelenlijn bieden wij een kader voor de ontwikkeling van een LOB-leerlijn voor havo en vwo. Wij willen het gebruik van het LOB-cv stimuleren en vergroten in de regio en deze steviger verankeren binnen het proces van loopbaancoaching in vo én ho. Binnen het vo wordt gebruik gemaakt van de Studie Oriëntatie Kit (SOK) ter ondersteuning bij de studiekeuzelessen en bij het gebruik van het LOB-cv. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2020-2021

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Uitvoering van digitale mentortraining 'Studeren in het ho' van deel 1 op 15 oktober en deel 2 op 3 november.	- Mentortraining digitaal gebruiksklaar maken voor Zoom met bijhorende opdrachten en aanvullen met corona informatie. Mentoren uitnodigen van alle aangesloten vo-scholen. - Beide delen evalueren.	- Ondersteuning in Zoom. - Voldoende aanmeldingen. - Gebruik van aanmelder.nl.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Ontwikkeling en uitvoering van mentortraining 'Coachende vaardigheden in het loopbaangesprek' in samenwerking met de verschillende partners.	- Training ontwikkelen en inhoud afstemmen met mentoren. Hiervoor wordt een klankbordgroep opgericht. - Kostenverdeling en budget bepalen.	- Voldoende animo. - Voldoende budget. - Mogelijkheid om met elkaar de vaardigheden te trainen. Gaat niet goed digitaal (corona-maatregelen). Wordt gestreefd naar een hybride versie zomer 2021.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Ontwikkeling leerdoelenlijn voor havo en vwo, ontwikkelingsgericht.	- Vaststellen doelen en op elkaar afstemmen jaar 1 hbo/wo en 5 havo/6 vwo op basis van de 5 loopbaancompetenties. - In constructive alignment de doelen vaststellen voor de voorgaande leerjaren,	- Voldoende input van hbo en vo. - Feedback van EUR en vo voor vwo-versie.

	terug naar jaar 1 havo/vwo. • Leerlijn voorleggen voor feedback op de conferentie van maart.	
Doelstelling 4	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Exploreren onderzoeksmogelijkheden met Lob-cv naar studiesucces in samenwerking met onderzoek van CcS en zo nodig LOB-cv geschikt maken hiervoor.	• Onderzoeken mogelijkheid LOB-cv koppelen aan cohorten HR. • Vragen formuleren m.b.t. studiesucces en lob-cv. • LOB-cv mogelijk aanpassen voor onderzoek. • Onderzoeken mogelijkheid onderzoeksvragen te testen op studiesucces.	• Bij voldoende studenten kan de koppeling worden gemaakt met LOB-cv en eigen cohorten. • Onderzoeksvragen zijn te onderzoeken op basis van gegevens uit LOB-cv.
Doelstelling 5	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Samenwerking hbo Haagse regio betreffende LOB-cv met als streven een steviger verankering in de regio van LOB-cv.	• Onderzoek naar de mogelijkheid voor gezamenlijk LOB-cv gebruik. • Werkgroep en partners binnen HR & HU op de hoogte houden.	• Gebruiksvriendelijkheid voor aanstaande student wordt niet belemmerd en blijft van zelfde kwaliteit. • Bereidheid hbo Haagse regio om bepaalde uniformiteit te handhaven en bijkomende kosten te dragen.
Doelstelling 6	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Borging en gebruiksvriendelijk maken van product LOB-cv (wensen HR en HU).	• Inhoud LOB-cv optimaliseren. • Samenwerking met Qabana formaliseren. • Aanpassingen voor gebruiksvriendelijkheid doorvoeren.	• Goed werkende site. • Functioneel beheerder.
Doelstelling 7	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Borging LOB-cv.	• In het kader van de AVG zorgdragen voor gegevensuitwisselingsovereenkomst LOB-cv met alle betrokken scholen in het samenwerkingsverband.	• Overeenstemming inhoud gegevensuitwisselingsovereenkomst door alle partijen. • Tekenen door alle partijen.
Doelstelling 8	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Evaluatie van Studie Oriëntatie Kit.	• Bespreken op conferentie in een workshop en ervaringen delen. • Enquête uitzetten. • Resultaten bespreken met partners uit het samenwerkingsverband en HU.	• Voldoende deelnemers workshop. • Voldoende respons op enquête.

3c Ho-vaardigheden

Korte terugblik 2019-2020

Het delen van good practices tijdens de bijeenkomsten van het leernetwerk en de werkconferenties heeft gezorgd voor kruisbestuiving en professionalisering in het vo. Het blijkt een meerwaarde te hebben daarbij studenten te betrekken. Een aantal scholen is al zeer goed op weg en heeft het proces en de resultaten gedeeld met de deelnemers. Inmiddels is er een raamwerk vaardigheden ontwikkeld en zijn de eerste voorbeelden voor de inspiratiebundel uitgewerkt. Het ontwikkelen van de doorlopende leerlijn vaardigheden heeft meer tijd nodig en krijgt onze aandacht het komende jaar. Er is toegewerkt naar het samengaan van de werkgroepen Ho-vaardigheden en PWS. Vanaf 1 september is dit een feit. Het belangrijkste wapenfeit van de werkgroep PWS is het ontwikkelen van de zes katernen van de Docentenhandleiding PWS.

Ambities 2022

Aandacht voor vaardigheden in de lijn po-vo-ho is belangrijk en we ontwikkelen daarom een vaardighedenraamwerk voor een duidelijk kader en van daaruit een doorlopende vaardighedenleerlijn van klas 1 vo tot en met het eerste jaar ho. Essentieel uiteindelijk is dat deze leidraad vaardigheden bekend is bij de deelnemende scholen en opleidingen en deze structureel wordt ingezet en/of toegepast in de begeleiding van leerlingen en studenten. De inspiratiebundel, workshops tijdens de conferenties en tweejaarlijkse inspiratietour bieden scholen en opleidingen handvatten om de lijn vorm te geven. Met PWS richten we ons op het begeleiden van docenten met de docentenhandleiding PWS en professionalisering, begeleiden van leerlingen met een leerlingenhandleiding en de koppeling van leerlingen en studenten bij het maken van het profielwerkstuk. Dit alles doen we in samenwerking met het vo en leernetwerk. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2020-2021

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Vaardigheden hoog op de agenda zowel in vo als ho! Een kwart van de participerende scholen heeft een workshop vaardigheden bijgewoond. Bij de conferenties zal er ruimte worden geboden om te netwerken en het maken van vervolgspraken tussen de bezoekers onderling.	- Van nu tot aan 2022 zullen de workshops tijdens de werkconferenties in het teken staan van het delen van ervaringen, good practices en kennisuitwisseling vo-ho op het gebied van (onderzoeks)vaardigheden en het PWS. - Vorbereiden inspiratietour 2021-2022. - Met deelnemerslijsten wordt deelname workshop gecheckt.	- Actieve betrokkenheid participanten. - Goede digitale mogelijkheden en ondersteuning.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteit(en)	Randvoorwaarden
Vergroten bewustwording bij ho-docenten van de eisen die er gesteld worden ten aanzien van vaardigheden aan	Tijdens de werkconferenties inzetten op bewustwording.	Actieve betrokkenheid participanten.

eerstejaarsstudenten in het ho.	• Docentuitwisseling: collega's een dagdeel met elkaar mee laten lopen.	• Goede digitale mogelijkheden en ondersteuning.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Samenstellen van een doorlopende vaardighedenlijn vo-ho. Op basis van de reeds ontwikkelde stukken in het vo-ho netwerk, onderzoek van Tilburg University, de vaardighedenlijn van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de ervaringen van scholen is er een basis gemaakt voor een leerlijn ho-en academische vaardigheden. Deze basis wordt in het komende jaar uitgebouwd met beoordelingsrubrics, en inspirerende voorbeelden.	• De vaardighedenlijn wordt verder uitgewerkt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de PWS-leidraad, het Rotterdams PWS-model en de Docentenhandleiding PWS. • Inventarisatie van de vakken/curriculumactiviteiten vanaf de brugklas t/m 1^e jaar ho. • In de ontwikkeling van de vaardighedenlijn moet aan de ene kant een concreet product worden opgeleverd. Aan de andere kant is het belangrijk dat er voldoende ruimte geboden wordt aan de scholen om het eigen vaardighedenonderwijs vorm te geven.	• Medewerking van de opleidingen zowel vo als ho. • Het opzetten van een vaardighedenlijn jaar 1-5/6 vraagt visie en afstemming en facilitering binnen het vo. Besturen en schoolleiding moet hiervoor open staan. • Het opzetten van een goede communicatie naar de ho-opleidingen, zodat zij goed zicht hebben op de het instroomniveau van de vaardigheden van de nieuwe studenten. Daarbij moet wel duidelijk zijn welke vo-scholen actief met de vaardigheden bezig zijn. • Ho-opleidingen vragen in de tussenperiode rekening te houden met een instroomniveau van vaardigheden die nog niet op het juiste niveau is.
Doelstelling 4	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
In 2021 is er een definitief vaardighedenraamwerk ontwikkeld.	• Digitaal feedback vragen op reeds geformuleerd conceptdocument. • Definitief document toesturen aan alle deelnemende scholen en opleidingen. • D.m.v. vragenlijst onderzoeken of doelstelling is bereikt.	• Actieve deelname participerende vo-scholen en ho-opleidingen.
Doelstelling 5	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Er is een inspiratiebundel vaardigheden ontwikkeld met inspirerende voorbeelden vanuit het vo en ho en met doorlopende leerlijnen. Deze wordt verspreid.	• Verzamelen en bundelen van good practices en tips in een inspiratiebundel. Door het samenstellen van een inspiratiebundel worden concrete ideeën voor projecten, werkvormen of	Communicatie organiseren omtrent inspiratiebundel.

	lesactiviteiten ontwikkeld en ontsloten, zodat scholen deze kunnen gebruiken in hun eigen lespraktijk.	
Doelstelling 6	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Er is een PWS-leerlingenhandleiding ontwikkeld, inclusief beoordelingsrubrics met aandacht voor ho-vaardigheden en waarbij wordt gedifferentieerd tussen havo en vwo.	• Onderzoek in vo en ho vanuit de werkgroep PWS bepaalt de inhoud van de leerlingenhandleiding. • De leerlingenhandleiding krijgt een plek op de website van de EUR en bij Hogeschool Rotterdam wordt aangesloten op de bestaande profielwerkstuksite.	• Ondersteuning organisatie onderzoek. • Leerlingen, studenten en docenten die willen deelnemen aan onderzoek. • Input vanuit werkgroep, vo, hbo en wo; ondersteuning redacteur en vormgever.
Doelstelling 7	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Naast de zes katernen van de Docentenhandleiding PWS voor de havo wordt een versie voor het vwo ontwikkeld die correspondeert met de inhoud voor de leerlingenversie vwo.		
Doelstelling 8	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Pre-pilot uitwisseling vo-leerlingen en ho-studenten voor begeleiding profielwerkstuk.	• Met een klein aantal vo-scholen en h(b)o-opleidingen wordt geëxperimenteerd met begeleiding van het profielwerkstuk.	• Scholen en instituten/opleidingen die willen deelnemen.

3d Wiskunde

Korte terugblik 2019-2020

De nadruk heeft gelegen op het realiseren van de publicatie 'Wiskunde in technische hbo-opleidingen' en op kennisuitwisseling over digitalisering van wiskundeonderwijs. De publicatie is verspreid in het vo en heeft landelijk ook veel aandacht gekregen o.a. bij de landelijke vereniging van wiskundeleraren en de VH-studiedag. Momenteel staan nog een aantal bijeenkomsten gepland. Opleidingen met ervaring op het gebied van digitaal lesgeven en toetsen zien verbetering in studieresultaten en studiesucces en hebben hun kennis en ervaringen gedeeld tijdens de werkconferenties.

Ambities 2022

We richten ons de komende jaren op de verdere verspreiding van, bekendheid met en het gebruik van de publicatie 'Wiskunde in de technische hbo-opleidingen' in het Rotterdamse voortgezet onderwijs en in landelijk verband. Een andere belangrijke ambitie is om binnen de HR en het vo de digitalisering van het wiskundeonderwijs te stimuleren en kennis en methodes te delen, omdat dit bewezen bijdraagt aan het studiesucces. Uitkomst daarvan moet zijn dat in 2022 het studiesucces van studenten op het gebied van wiskunde aantoonbaar is verbeterd en dat studenten de relevantie van onze aanpak ook ervaren. Met de werkgroep economie wordt bekeken of de

ontwikkeling van een vergelijkbare publicatie voor de economische opleidingen zinvol is. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2020-2021

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
De informatie in de publicatie wordt geverifieerd en waar nodig geactualiseerd. Daarna wordt deze opnieuw verspreid en onder de aandacht gebracht bij vo en hbo.	- Opleidingen wordt gevraagd waar nodig informatie te actualiseren. - De publicatie wordt verspreid in vo en hbo. - Tijdens de werkconferenties en voortgangsgesprekken met het voortgezet onderwijs brengen we de publicatie onder de aandacht en vragen we vo-scholen naar hun ervaringen en het gebruik van de inhoud ervan. Op die manier checken we of we de doelstelling halen.	- Medewerking opleidingen voor updates en informatie-voorziening, - Budget voor jaarlijkse heruitgave. - Ureninzet docenten vo en ho.
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Publicatie en werkwijze delen met andere hogescholen.	Om dit te bereiken genereren we aandacht hiervoor door de publicatie, opgedane kennis en ervaringen te delen door middel van interviews en het geven van presentaties en workshops.	Budget voor uren inzet van docenten en eventuele reiskosten.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Kennis en gebruik van digitale lesmethoden worden gedeeld binnen HR en digitaal lesmateriaal wordt beschikbaar gesteld voor docenten en leerlingen in het vo.	- Tijdens de werkconferenties worden ervaringen gedeeld met collega's uit het ho en vo. - Directies en onderwijsmanagement van de opleidingen worden in dit proces betrokken.	- Directies en onderwijsmanagement zijn van belang voor de besluitvorming en het bereiken van de doelstellingen. - De werkplaats WOLT en dienst FIT bieden ondersteunen hierbij en bieden informatie die eveneens inzicht geeft in hoeverre de doelstellingen worden bereikt.
Doelstelling 4	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden

Het studiesucces van studenten op gebied van wiskunde wordt aantoonbaar verbeterd door de inzet van digitaal lesmateriaal.	• Inventariseren van opleidingen en scholen die actief gebruik maken van digitaal les- en toetsmateriaal en inzicht kunnen geven in de (studie) opbrengsten hiervan. • Leerlingen en studenten bevragen over het gebruik van en ervaring met digitaal materiaal.	• Medewerking en ureninzet projectleiding, docenten en studenten vo en ho.

3e Economie

Korte terugblik 2019-2020

In 2019 is, als pilot voor de opleiding Bedrijfskunde van Hogeschool Rotterdam, in kaart gebracht in welke mate de examenprogramma's van de vakken economie en bedrijfseconomie (BE) voorbereiden op de inhoud van het curriculum van de economische hbo-opleidingen. De opleiding heeft met de verkregen inzichten het onderwijs aangescherpt en is meer gaan differentiëren. Helaas lijken de andere economische opleidingen weinig interesse te hebben om dit onderzoek ook uit te voeren. Naast Bedrijfskunde heeft alleen Finance & Control dit gedaan. Uit kwantitatief onderzoek is gebleken dat studenten minder uitvallen en sneller hun propedeuse halen in het hbo als ze examen hebben gedaan in het vak M&O/BE¹. Om de keuze voor BE te stimuleren is er een [promofilm BE](#) gemaakt.

Ambitie vo-ho 2022

Ten eerste willen we dat meer leerlingen BE kiezen. Onze droom is dat iedere student die instroomt bij een economische hbo-opleiding examen heeft gedaan in BE. Wij werken toe naar een groei van het aantal instromende studenten met examen BE. Ten tweede is kennis van elkaars onderwijsprogramma's noodzakelijk om een soepele overgang tussen vo en hbo mogelijk te maken. Het streven is dat in 2022 50% van de economische hbo-opleidingen de vakinhoudelijke aansluiting op de havocurricula van economie en bedrijfseconomie (BE) in kaart heeft gebracht en, indien nodig, het curriculum en/of modules heeft aangepast. Als laatste willen we weten of het doel van de Rotterdamse Business case (RBC) wordt bereikt: leerlingen krijgen een beter beeld van de verschillende richtingen (en opleidingen) binnen het economische domein, waardoor ze bewuster een studiekeuze kunnen maken. Helaas loopt het aantal deelnemers aan de RBC terug. We willen inzicht in de beweegredenen van vo-scholen om wel/niet deel te nemen. Vervolgens kunnen we dan bepalen hoe we de oorzaken weg kunnen nemen en ruimte kunnen creëren voor de RBC. Zie de [kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022](#) in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstellingen 2020-2021

Doelstelling 1	Aanpak/activiteit(en)	Randvoorwaarden
De decanen, teamleiders havo en de vaksecties economie van alle vo-scholen van het	• Deelsessie: 'Zonder bedrijfseconomie geen succes bij economische hbo-	• Medewerking beleidsmedewerkers,

¹ Management & Organisatie (M&O) is in 2018 vervangen voor Bedrijfseconomie (BE). In 2020 heeft de eerste lichte havisten examen gedaan in BE.

samenwerkingsverband zijn op de hoogte van het belang van BE voor studiesucces op een economische hbo-opleiding. Er zijn eerste stappen gezet om de keuze van leerlingen voor BE te stimuleren.	opleiding?!' tijdens de werkconferentie 15 oktober. • Inventariseren welke vo-scholen binnen het samenwerkingsverband BE niet aanbieden. • Vo-scholen informeren over het belang van BE. • Het gebruik van het promofilmje BE stimuleren. • Mogelijkheden om de keuze voor BE te stimuleren bespreken met vo-scholen. • Verbinding zoeken met vo-koepels en landelijke belangenclubs.	decanen en teamleiders vo scholen. • Nieuw lid werkgroep afkomstig uit het vo (beleidsmedewerker, teamleider of coördinator) • Steun van de vo-stuurgroep leden.
Doelstelling 2	Aanpak / activiteit(en)	Randvoorwaarden
Meer economische hbo-opleidingen van het samenwerkingsverband hebben de vakinhoudelijke aansluiting op de havocurricula van economie en bedrijfseconomie (BE) in kaart gebracht.	• Bekijken of het onderzoeks aanbod nog aantrekkelijker kan worden gemaakt. • De economische opleidingen worden geïnformeerd over het onderzoeks aanbod. • Deelname wordt actief gestimuleerd. • Opbrengsten/inzichten van het onderzoek worden gedeeld.	• Medewerking economische opleidingen van Inholland en de HR: aanleveren studie-handleidingen jaar 1.
Doelstelling 3	Aanpak/activiteit(en)	Randvoorwaarden
Continuering RBC en inzicht in de belemmeringen deelname RBC.	• Enquête ontwikkelen en uitzetten. • Scholen selecteren: scholen die eerder hebben deelgenomen en ook enkele scholen die nog niet hebben deelgenomen. • Resultaten analyseren. • Indien mogelijk PvA opstellen.	• Deelname vo-scholen aan RBC • Medewerking vo-scholen aan enquête.

3f Nederlands/communicatie

Korte terugblik 2019-2020

Ook dit jaar zijn tijdens de conferenties van oktober en maart door zowel de werkgroep Taalontwikkelen lesgeven (TOL) als vanuit opleidingen weer veel praktische TOL-werkvormen gedeeld. Binnen HR is de TOL-training ontwikkeld. Ook voor het vo (en mbo) is deze toegankelijk. De training bestaat uit een introductie in taalgericht lesgeven van een dagdeel en een verdiepende

training van vier dagdelen waarbij de deelnemers hun eigen lesmateriaal 'TOL-proof' kunnen maken. Mede vanwege de coronacrisis heeft de training voor het vo niet kunnen plaatsvinden. Er wordt momenteel gewerkt aan een online variant.

Ambities 2022

Taalontwikkelen lesgeven gaat ervan uit dat alle docenten hun verantwoordelijkheid nemen in de taalontwikkeling van leerlingen en studenten. Deze ontwikkeling kan niet alleen door de docenten Nederlands/communicatie gestimuleerd worden, maar zij kunnen wel een stimulerende rol hebben in het creëren van draagvlak onder hun vakcollega's voor TOL en uiteindelijk het ontwikkelen van taalbeleid. In 2022 heeft een deel van de vo- en hbo-docenten van de convenantscholen kennisgemaakt met TOL door het volgen van een workshop of training. Binnen het vo zijn binnen de verschillende vaksecties docenten expert op het gebied van TOL, zodat zij hun collega's kunnen adviseren en inspireren om taalbewust les te geven. Binnen de Werkplaats Taal van Hogeschool Rotterdam is er structureel interne aandacht voor TOL. Ook zet Hogeschool Rotterdam in op interne en externe werving voor de door hen ontwikkelde TOL-workshop en -training. We ondersteunen ook initiatieven rondom TOL in het vo en hbo. Zie de kritische succesfactoren en kritische prestatie-indicatoren 2019-2022 in de bijlage van de [Eindrapportage 2019-2020](#).

Doelstelling(en) 2020-2021

Doelstelling 1	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Professionaliseringsaanbod TOL voor vakdocenten.	- De online variant aanbieden en promoten. - Aanbod in- en extern bij vo (en mbo) onder de aandacht brengen.	Deelnemers van ho, vo (en mbo).
Doelstelling 2	Aanpak/activiteiten	Randvoorwaarden
Kennis en materiaal Taalontwikkelen lesgeven (TOL) delen, uitbreiden en verder verspreiden binnen vo en hbo.	- Een aanzet doen voor de TOL-zine 2.0. Hierbij de samenwerking zoeken met de WERKplaats Taal en TOL-initiatieven binnen ho, vo en mbo. - Verbinding leggen met de TOL-activiteiten binnen hbo en vo (en mbo). - Werkconferenties gebruiken als kennisplatform vo en hbo. - Materiaal en stappenplan 'Hoe krijg je TOL de school in?' verspreiden.	Medewerking van ho, vo (en mbo).

4. Programmaorganisatie

Stuurgroep

De stuurgroep vo-ho is gedelegeerd opdrachtgever namens de deelnemende instellingen van het samenwerkingsverband. Deze geeft sturing op het programma, mede op basis van de rapportages (plan van aanpak, voortgangsrapportage en evaluatie) die zij driemaal per jaar ontvangt. De stuurgroepleden vormen op bestuurlijk gebied de ambassadeurs voor de vo-ho-samenwerking en zorgen voor een stabiele, bestuurlijke betrokkenheid van de deelnemende instellingen. De stuurgroep komt drie keer per jaar met het programmateam bijeen en bestaat uit:

- Ron Bormans, Hogeschool Rotterdam, voorzitter
- Nahied Rezwani, Hogeschool Inholland, lid
- Ton Bestebreur, CVO, lid
- Huub van Blijswijk, BOOR, lid
- Rob Elgershuizen, LMC, lid
- Richard Toes, Wartburg College, namens de 'eenpitscholen', lid
- Rutger Engels, Erasmus Universiteit Rotterdam, lid

Programmaleiding

De programmaleiding is verantwoordelijk voor de algemene voortgang van het programma (financiering, verantwoording, communicatie), de programmaorganisatie en het verbinden van diverse partijen binnen het programma. Ook onderhoudt zij contacten met stakeholders binnen en buiten het netwerk. In samenwerking met de werkgroepcoördinatoren spant zij zich in om de aansluitingsthema's te bundelen tot een integrale aanpak op het gebied van aansluiting vo-ho. Het programmateam legt verantwoording af aan de stuurgroep door middel van een tussentijdse voortgangsrapportage en een jaarlijkse eindevaluatie. Daarbij zijn de programmaleiders eindverantwoordelijk.

- Carla Spek
- Ellis Wertenbroek

Adviesgroep

De adviesgroep bestaat uit (bestuurs)adviseurs van de vo-besturen en het ho die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan zowel de programmaleiding vo-ho als de stuurgroep vo-ho, gericht op de koers en de verbinding tussen de koers van het programma en concrete activiteiten in de thema's van scholen/opleidingen. Daarnaast draagt deze adviesgroep bij aan het creëren van draagvlak voor aansluitingsthema's binnen de eigen vo-besturen. De groep komt drie keer per jaar bij elkaar en bestaat uit een vertegenwoordiging van de vo-besturen in de stuurgroep en één à twee vertegenwoordigers van de overige vo-scholen:

- Frank-Jos Ars, LMC
- José Hofman, BOOR
- Bert Ouwens, CVO
- Martine Borggreve, Hogeschool Rotterdam
- Vertegenwoordiging van overige vo-scholen: vacature
- Emiel Akkermans, Hogeschool Inholland
- Carla Spek en Ellis Wertenbroek, Hogeschool Rotterdam

Programmteam

Het programmteam bestaat uit de programmaleiders en werkgroepcoördinatoren. Met elkaar zorgen zij voor verbinding tussen de diverse thema's in een integrale, Rotterdamse aansluitingsaanpak. Het programmteam draagt tevens zorg voor de (inhoudelijke) organisatie van

de conferenties, de schoolleidersbijeenkomst en de afsluitende bijeenkomst. Het programmateam komt zesmaal per jaar bijeen.

- Emiel Akkermans en Jorian Waleson, doorstroomcijfers
- Renske Krijger en Rowan Huijgen, LOB
- Mariska Oudwater, vakinhoudelijke aansluiting (bedrijfs)economie
- Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde
- Carla Spek, taalontwikkeldend lesgeven en programmaleider
- Herma Verbeij, Adrie Oosterom, Rowan Huijgen, Marianne den Hertog en Ellis Wertenbroek, ho-vaardigheden
- Ellis Wertenbroek, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie en programmaleider
- Buse Batbay, programmaondersteuning

Werkgroepcoördinatoren

Voor elk van de thema's is een werkgroepcoördinator verantwoordelijk voor de coördinatie. De werkgroepcoördinatoren stellen hun werkgroep samen, bewaken het behalen van de voorgenomen doelstellingen en resultaten en geven invulling aan de werkconferenties vanuit hun thema. Zij onderhouden hun netwerk met relevante contacten inzake hun aansluitingsthema. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van vo en ho:

- Emiel Akkermans en Jorian Waleson, doorstroomcijfers
- Renske Krijger en Rowan Huijgen, LOB
- Mariska Oudwater, vakinhoudelijke aansluiting (bedrijfs)economie
- Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde
- Herma Verbeij, Adrie Oosterom, Rowan Huijgen, ho-vaardigheden
- Marianne den Hertog en Ellis Wertenbroek, Profielwerkstuk
- Carla Spek, Taalontwikkeldend lesgeven

Werkgroepen

Voor elk van de thema's is een werkgroep samengesteld, bestaande uit collega's uit het vo en ho. Deze werkgroepen worden aangestuurd door de werkgroepcoördinator in nauwe samenwerking met meerdere vaste leden. De werkgroepen buigen zich over het ontwikkelen en implementeren van producten en andere activiteiten. Ingezette activiteiten zijn vraag- en doelgestuurd.

Betrokkenen werkgroepen

Betrokkenen werkgroep Doorstroomcijfers

Naam	Instelling
Emiel Akkermans (coördinator)	Hogeschool Inholland
Jorian Waleson (coördinator)	Erasmus Universiteit Rotterdam
Beleidsonderzoekers	Erasmus Universiteit Rotterdam, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam

Betrokkenen werkgroep LOB

Naam	Instelling
Renske Krijger-den Hartog (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Rowan Huijgen (coördinator)	Erasmus Universiteit
Lisette Kouwenhoven	Hogeschool Rotterdam
Betty Gonçalves	Willem de Zwijger College
Bert van Hoorn	VvSL & decanenkring Rotterdam

Adrie Oosterom	Hogeschool Inholland
Annemiek Grootendorst	Hogeschool Rotterdam
Michiel Andriesen	Gemini College
Annet van der Zandt	RGO Middelharnis
Bartha Moerkerk	CSG Prins Maurits
Henriëtte Versprille	Hogeschool Rotterdam
Marjolein Remmerswaal	Hogeschool Inholland
Karin Lameijer	LOB expertisepunt
Trudy Kerkhof	Develstein College
Douwe van der Hucht	LOB expertisepunt

Betrokkenen Leernetwerk Ho-vaardigheden

Naam	Instelling
Adrie Oosterom (coördinator)	Hogeschool Inholland
Herma Verbeij (coördinator)	VO-vertegenwoordiger CVO
Rowan Huijgen (coördinator)	Erasmus Universiteit Rotterdam
René Verouden	Hogeschool Rotterdam
Chantal de Wit	OSG Hugo de Groot
Kim Spigt	Libanon lyceum
Trudy Kerkhof	Develstein College
Carina de Kort	Farel College
Margriet Verbrugge	Hogeschool Rotterdam
Linda Driever	Hoeksch Lyceum
Albert Boschma	Calvijn Groene Hart

Betrokkenen werkgroep Ho-vaardigheden/PWS

Naam	Instelling
Marianne den Hertog (coördinator)	Erasmus Universiteit
Ellis Wertenbroek (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Frans Bezemer	Wartburg College, Guido de Brès
Wim Jagtenberg	Hogeschool Inholland
Mathilde Kiers-Hietkamp	Develsteincollege
Greetje Kranenburg	Insula College
Anique de Kreij	PENTA college CSG Jacob van Liesveldt
David Lans	Emmauscollege
Anneke van Dalen-Vermaak	VAVO Rijnmond College

Betrokkenen werkgroep Wiskunde

Naam	Instelling
Marion Schiffers (coördinator)	Codarts
Carla Spek	Hogeschool Rotterdam
Gertjan Breevaart	Lentiz Revisuslyceum
Wim Caspers	Lyceum Ypenburg
Kasper Tukker	Maerlant College
Hans Gallmann	Comenius College
Christa Ros	HR- Rotterdam Mainport Institute
Martine van der Post	HR - Engineering en Applied Science
Elles van den Bergh	HR - Engineering en Applied Science
Jos Adriaansen	HR - Engineering en Applied Science

Shahin Shahla	HR - Instituut voor Gebouwde Omgeving
Anthony Bernadina	HR - Engineering en Applied Science
Renée van Doorn	HR - Communicatie, Media en Informatietechnologie

Betrokkenen werkgroep Economie

Mariska Oudwater (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Danny Weeda (coördinator)	Penta Bahurium
Asmae Abouzia	Hogeschool Rotterdam
Joyce Frentzen-Hoefsmit	Hogeschool Inholland
Chantal Damsma	Hogeschool Inholland
Marleen Eijkemans	Emmauscollege
Arie van den Bergh	Wartburg College, Guido de Brès
Ellen Buth	CSG Prins Maurits

Betrokkenen werkgroep TOL

Naam	Instelling
Carla Spek (coördinator)	Hogeschool Rotterdam
Patrick van 't Hoff	CSG Willem van Oranje
Wieneke van Koppen	VAVO Rijnmond College
Elfrieda Westerbeek	Wolfert Tweekalig
Ria Chin-Kon-Sung	Hogeschool Rotterdam

Aansluitingscontactpersonen vo en ho

Iedere vo-school en ho-instituut/opleiding heeft contactpersonen voor de aansluitingsthema's. Jaarlijks vindt er een actualisatie van deze gegevens plaats. Zij spelen in de samenwerking en de interne en externe communicatie een belangrijke rol. Een overzicht is op te vragen bij de programmaleiders vo-ho.